

השירות בצבא הגנה לישראל והוקרת המשרתים

הצעה להחלטה

מחליטים, לאור הצורך לעגן בהקדם הסדרים הנוגעים לשירות החובה בצבא הגנה לישראל, לרבות סוגיית שילובם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות צבאי, בשירות לאומי-אזרחי וכן שילובם בשוק העבודה, בדגש על תעסוקה איכותית; ולאור הרצון להרחיב את הזכויות הניתנות למשרתים בסדיר ובמילואים, לשם הבעת הוקרה על שירותם ועל מנת לצמצם את אי השוויון בשירות:

1. להנחות את שר הביטחון, בתיאום עם שר האוצר, לקדם מתווה ממשלתי בנושא

השירות בצה"ל והוקרת המשרתים, שיכלול, בין היתר, את הנושאים הבאים:

א. חקיקה המסדירה את שילובם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות צבאי, בשירות לאומי-אזרחי ובשוק העבודה, בדגש על תעסוקה איכותית.

ב. הרחבה ניכרת של הזכויות הניתנות למשרתים, בסדיר ובמילואים, שתעוגן בחקיקה בהיבטים הרלוונטיים, כחלק מהבעת ההוקרה על שירותם ועל מנת לצמצם את אי השוויון בשירות.

2. תזכיר הצעת החוק הממשלתית האמורה יפורסם לציבור טרם כינוס מושב החורף של הכנסת ויובא לאישור הממשלה, לאחר קבלת הערות הציבור, עד ליום 10 בנובמבר 2023. לאחר אישור הממשלה תונח הצעת החוק על שולחן הכנסת, לשם השלמת הליכי החקיקה עד לסיום מושב החורף 2024.

3. בשים לב לפקיעת פרק ג'1 לחוק, בתקופה שמיום 1 ביולי 2023 ועד ליום כניסתו לתוקף של ההסדר החדש (להלן – תקופת הביניים) לא יינתנו דחיות שירות חדשות ולא יוארכו דחיות שירות שניתנו מכח הפרק האמור לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות לימוד חרדיים; ואולם בהינתן כוונת הממשלה לגבש הסדר חקיקתי חדש, הממשלה מנחה את שר הביטחון להנחות את צה"ל, במסגרת סמכותו לקרוא לגיוס בתוך התקופה הקבועה בסעיף 20 לחוק, כי לא יינקטו הליכים לשם גיוסם של תלמידי ישיבות כאמור, ככל שיוצגו בפני רשויות הגיוס אישורים לפי צרכי הצבא ודרישתו, בדבר לימודיהם בישיבות, וזאת עד ליום 31 במרץ 2024.

4. להורות לשר הביטחון ושר האוצר לקיים עבודת מטה לסיכום הזכויות הנוספות למשרתים האמורות בסעיף 1(ב) לעיל, והמשאבים שיוקצו לשם כך, ולהביא סיכום זה בפני ראש הממשלה בתוך 45 ימים.

להנחות את שרת ההתיישבות והמשימות הלאומיות, בתיאום עם שר הביטחון, לקדם הצעת חוק ממשלתית אשר במסגרתה תוסדר האפשרות של תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים להצטרפות לשירות אזרחי במהלך תקופת הביניים, בהתאם לכללים הנהוגים כיום.

דברי הסבר

רקע כללי

הצעת ההחלטה מבקשת לקבוע את העקרונות הכלליים, לוחות הזמנים ואת אופן קידומו של מתווה ממשלתי אשר במסגרתו תקודם הצעת חוק ממשלתית שתעגן הסדרים הנוגעים לשירות החובה בצבא הגנה לישראל (להלן - צה"ל או הצבא), לרבות סוגיית שילוב תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות הצבאי, הלאומי-אזרחי ושילובם בשוק העבודה, בדגש על תעסוקה איכותית. וכן, הסדרים שמטרתם ליתן ביטוי הולם להוקרת כלל המשרתים ולהרחיב את הזכויות הניתנות למשרתים בסדיר ובמילואים, בדגש על אלו ששירתו שירות ארוך ומשמעותי. זאת, בשים לב לכך שחובת השירות אינה מוטלת באופן שווה על כלל הצעירים במדינת ישראל ועל מנת לצמצם את אי השוויון האמור.

הצורך הדחוף בקביעת לוחות הזמנים נובע, בין היתר, מהעובדה שביום 30 ביוני 2023 צפוי לפקוע פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן - החוק) שעניינו שילובם של תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך החרדי בצבא ובשירות הלאומי-אזרחי, וכן בשים לב לפסק הדין של ביהמ"ש העליון מ-2017 (בג"ץ 1877/14 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת**) שקבע את בטלותו של ההסדר הקיים. לשלמות התמונה יצוין, כי מאז ניתן פסק הדין, נדחה מעת לעת, מועד בטלותו של פרק ג'1 וזאת על מנת לאפשר למדינה לחוקק הסדר חלופי.

סעיף 1

מוצע להנחות את שר הביטחון, בתיאום עם שר האוצר, לפעול לקידומו של מתווה ממשלתי, אשר במסגרתו תקודם הצעת החוק ממשלתית בנושא השירות בצה"ל והוקרת המשרתים. הצעת החוק תסדיר את סוגיית שילוב תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות צבאי, לאומי-אזרחי ובשוק העבודה; כן ייקבע בחוק, בהיבטים הרלוונטיים, אופן הבעת ההוקרה של המדינה למשרתים, וזאת בדרך של הרחבה ניכרת של סל הזכויות הניתן לכלל המשרתים - בסדיר ובמילואים - באופן דיפרנציאלי בהתאם לסוג השירות, אופיו ומשכו. בנוסף, יוסדר בחקיקה גם משך השירות של גברים, בהתאם לקבוע בהחלטת הממשלה שעניינה הסכם תקציב הביטחון לשנים 2023-2027, מיום 25.6.2023.

סעיף 2

כאמור, לאור פקיעתו הקרובה של פרק ג'1 לחוק ולנוכח פסיקת ביהמ"ש העליון בדבר בטלותו של ההסדר הקיים, מוצע לקבוע לוחות זמנים ברורים לקידום החקיקה החדשה, כך שההצעה תובא לאישור הממשלה בסמוך לתחילת מושב החורף של הכנסת, במטרה להניחה על שולחן הכנסת מייד עם פתיחת המושב ולאפשר את אישורה עד לסוף מושב החורף, באביב 2024.

סעיף 3

בסעיף זה מוצע להסדיר את אופן הפעולה שבין מועד פקיעת פרק ג'1 לחוק (30 ביוני 2023) ועד לאישורו של ההסדר החלופי במהלך מושב החורף של הכנסת. במסגרת החלטתה, מנחה הממשלה את שר הביטחון להנחות את צה"ל כי בתקופה שמיום 1 ביולי 2023 ועד ליום כניסתו

לתוקף של ההסדר החדש (להלן – תקופת הביניים) לא יינתנו דחיות שירות חדשות לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות לימוד חרדיים, ואולם לא יינקטו הליכים לשם גיוסם ככל שיוצגו בפני רשויות הגיוס אישורים נדרשים בדבר לימודיהם בישיבות. הצגת אישורים בדבר לימודים בישיבה, נדרשת על מנת לאפשר לרשויות הצבא לשמור על קשר רציף עם המיועדים לשירות ביטחון וכן על מנת שתתאפשר הבחנה ביחס לגדרי האוכלוסייה לגביה מוצע להימנע מקריאה לשירות במהלך תקופת הביניים.

למען הסדר הטוב, יובהר כי בהתאם לסעיף 22 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, פקיעתו של פרק ג' 1 אינה מבטלת את דין דחיות השירות שניתנו מכוחו של הפרק, ואלו ימשיכו לעמוד בתוקפן, עד למועד המנוי בהן.

כידוע, הליכי גיוס דורשים פרק זמן ממושך ומלווים בהקצאת משאבים משמעותית, ודאי לאור כך שמדובר בקבוצה גדולה. היות והממשלה מצהירה על כוונותיה הברורות לקידום חקיקה חלופית בלוחות הזמנים האמורים בהחלטה, אשר תסדיר את דחיות השירות הניתנות לתלמידי הישיבות, אין הצדקה בניהול הליכים כאמור במהלך תקופת הביניים.

סעיף 4

לנוכח העובדה שהרחבת הזכויות למשרתים, המיועדת, כאמור לעיל, לאזן ולהפחית את אי השוויון שנוצר ביחס לחובת השירות, כרוכה בהקצאת משאבים משמעותית, מוצע להנחות את שר הביטחון ושר האוצר לסכם את טיב ההטבות הנוספות למשרתים ואת המשאבים הנדרשים להן ואופן הקצאתם ולהביא את הסיכום בפני ראש הממשלה בתוך 45 ימים.

סעיף 5

סעיף 36 לחוק שירות לאומי-אזרחי, התשע"ד-2014 קובע כי החוק האמור יעמוד בתוקפו עד ליום 30 ביוני 2023. על כן, מוצע כי שרת ההתיישבות והמשימות הלאומיות, בהיותה השרה הממונה על הרשות לשירות לאומי-אזרחי, תקדם, בתיאום עם שר הביטחון, תיקון חקיקה אשר יאפשר הצטרפות של מיועדים לשירות ביטחון לשירות אזרחי, בהתאם לתנאים הנהוגים כיום, וזאת לאחר שיינתן אישור הפוקד להפנייה כאמור. למען הסדר הטוב, יובהר כי תזכיר חוק מטעם רשות השירות הלאומי-אזרחי, הופץ להערות הציבור.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי

תקציב

לא רלוונטי

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

להחלטה אין השפעה על מצבת כח אדם

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר האוצר – תומך

שרת ההתיישבות והמשימות הלאומיות –

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

- החלטה מס' 3935 מיום 1 ביולי 2018

- החלטה מס' 371 מיום 22 לאוגוסט 2021

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

אין מניעה משפטית לאשר את ההחלטה

סיווגים

סיווג ראשי: 01 ביצועי;

תחום פעולה עיקרי: 01 חוץ וביטחון;

מגיש: שר הביטחון

ו' בתמוז התשפ"ג

25 ביוני 2023

מדינת ישראל
משרד הביטחון
בלמ"ס

היועץ המשפטי למערכת הביטחון

תאריך: ו' תמוז תשפ"ג
25 יוני 2023
סימוכין: נ-תיועמ-ש-210623-031907

**הנדון: חוות דעת משפטית נלווית להצעת החלטה לממשלה: השירות בצבא ההגנה
לישראל והוקרת המשרתים**

נושא הצעת ההחלטה:

קידום הסדרים הנוגעים לשירות בצבא ההגנה לישראל ולהוקרת המשרתים.

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

ההצעה מבקשת לקבוע כי שר הביטחון, בתיאום עם שר האוצר, יקדם מתווה ממשלתי, אשר יכלול, בין היתר, את הסוגיות הבאות:

- (1) חקיקה המסדירה את סוגיית שילוב תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים, וזאת בעקבות פסיקת בית המשפט העליון בדבר בטלותו של ההסדר הקיים ולאור פקיעת ההסדר;
- (2) הבעת הוקרה של המדינה למשרתים בדרך של הרחבה ניכרת של סל הזכויות הניתן לכלל המשרתים, בסדיר ובמילואים, שתעוגן בחקיקה בהיבטים הרלוונטיים.

בנוסף, מבקשת ההצעה לעגן את לוחות הזמנים לקידום החקיקה האמורה, לרבות קידום עבודת המטה הנדרשת ביחס להקצאת המשאבים לעניין זה.

כמו כן, מוצע לקבוע במסגרת ההחלטה את ההתנהלות בתקופת הביניים מיום פקיעתו של פרק ג'1 ועד לחקיקת הסדר חוקי חלופי, כפי שיפורט להלן.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

שילוב תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים:

עסקין בנושא מורכב ורגיש, המצוי בליבת הדיון הציבורי הישראלי מזה שנים, אשר בית המשפט הגדיר כ"בעיה חברתית ממדרגה ראשונה" (בג"ץ 3297/97 רובינשטיין ואח' נ' שר הביטחון) וכנושא "המצוי באחד מהתפרים הרגישים ביותר של החברה הישראלית, ואולי הרגיש מכולם" (בג"ץ 6298/07 רסלר ואח' נ' כנסת ישראל). הדברים יפים, ואפשר שבעוצמה יתרה, גם לימינו אנו. הסדרת הנושא מחייבת התמודדות עם קשיים משפטיים לא פשוטים, ודורשת איזון בין מספר תכליות.

ביום 12.9.2017 ניתן פסק הדין בעתירה בג"ץ 1877/14 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת**, במסגרתו נקבע כי תיקון מס' 21 לחוק, ההסדר האחרון שקבעה הכנסת בנושא זה, אינו חוקתי, וכי פרק ג'1 לחוק בנוסח שנקבע באותו התיקון, יבוטל. בית המשפט קבע כי בטלותו של הפרק תיכנס לתוקפה בתום שנה ממועד פסק הדין, וזאת על מנת לאפשר למחוקק להידרש להסדר חוקי חלופי. בהתאם לבקשות המדינה, מועד כניסת הבטלות לתוקף נדחה מעת לעת, ובהתאם להחלטה האחרונה קבוע מועד הבטלות ליום 31.7.2023.

לצד זאת, ההסדר בפרק ג'1 לחוק כפי שנקבע בתיקון מס' 21, נחלק לשתי תקופות: "תקופת ההסתגלות הראשונה", אשר החלה ביום כניסת החוק לתוקף ונמשכה עד ליום 30.6.2020, ו"תקופת ההסתגלות השנייה", אשר החלה ביום 1.7.2020 ועתידה להסתיים ביום 30.6.2023; בשים לב לכך, ועל אף שבית המשפט קיבל את בקשת המדינה לדחות את מועד הבטלות עד ליום 31.7.2023, ההסדר הספציפי המקנה מקור סמכות לשר הביטחון לדחות את גיוסם של תלמידי הישיבות, צפוי להסתיים בסוף חודש זה.

עוד בתקופת הכנסת ה-20, הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק ממשלתית בנושא, שהתבססה על המלצות ועדה מקצועית שהוקמה במערכת הביטחון. ההצעה אושרה בקריאה ראשונה, והועברה לטיפול ועדה מיוחדת שהכנסת הקימה לעניין זה. ואולם, עוד בטרם הסתיים הדיון בוועדה המיוחדת לקראת אישור הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית, התפזרה הכנסת ה-20. הכנסת ה-21 והכנסת ה-22 התפזרו, לאחר שלא צלחה מלאכת הרכבת הממשלה, וממילא לא התחדשו הליכי חקיקת החוק. גם בכנסת ה-23 לא הובאה ההצעה לאישור הממשלה והכנסת, שעסקו בעיקר בטיפול במגפת הקורונה ובמשבר הכלכלי שכלווה אליה, עד להחלטה על פירוק הממשלה ופיזור הכנסת בסוף חודש דצמבר 2020.

במהלך תקופת הכנסת ה-24, אושרה בקריאה ראשונה הצעת חוק דומה בעיקרה תוך שבסעיף המטרה להצעת החוק חודד כי מטרתו של פרק ג'1 המוצע היא לצמצם את אי השוויון בגיוס לשירות סדיר לרבות באמצעות שילוב של בני הציבור החרדי בשירות לאומי-אזרחי, ולצד זאת לקדם את השתלבותם של חרדים בשוק התעסוקה ואת תרומתם למשק המדינה, והכל תוך הכרה בחשיבות לימוד התורה. בכך, ניתן דגש לחשיבות שבהשתלבותם של חרדים במשק ובשוק התעסוקה, תכלית העומדת לצד תכלית צמצום אי השוויון בגיוס לשירות סדיר. הצעת החוק נדונה בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת בהכנה לקריאה שנייה ושלישית, אך עם התפזרותה של הכנסת ה-24 הופסקו הדיונים ולא הושלמה מלאכת אישור החוק.

עתה, עם כינון הממשלה ה-37, בשים לב לפסיקת בית המשפט העליון, ובפרט נוכח מועד פקיעתו של פרק ג'1 לחוק כפי שתואר לעיל, ישנו צורך דחוף בקידומו של הסדר חקיקתי חדש. לפיכך מוצע, כי הממשלה תקבע לוחות זמנים להנחת הצעת חוק בעניין זה על שולחן הכנסת ולקידומה.

ביחס לתקופת הביניים ועד להשלמת החקיקה כאמור, מובהר כי לא יינתנו דחיות שירות חדשות לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות לימוד חרדיים מכח פרק ג'1 ולא יוארכו דחיות השירות שניתנו מכוחו. ואולם, מוצע כי לא יינקטו הליכים לשם גיוסם של תלמידי הישיבות, ככל שיציגו בפני רשויות הגיוס אישורים בדבר לימודיהם בישיבה, כפי שייקבע על ידי רשויות הצבא ובהתאם לצרכי הצבא. קרי, במהלך תקופת הביניים, רשויות הגיוס יונחו להימנע מפעולה ביחס לתלמידי הישיבות.

אין חולק כי הצעה זו מעלה קשיים משפטיים כבדי משקל. ראשית, לאור קביעת בית המשפט העליון לפיה נדרש שהסדר דחיית שירותם של תלמידי הישיבות ייעשה באמצעות סעיף מסמך ספציפי אשר יעוגן בחקיקה ראשית. קושי משפטי משמעותי נוסף, ראשון במעלה, הוא כי בעוד שתלמידי הישיבות לא יגויסו, על אף שדחיית השירות שניתנה להם פקעה (ולא תחודש), צעירים מהאוכלוסייה הכללית יקבלו צווי גיוס וידרשו לשירות ביטחון. הדבר מעלה אף קשיים בהיבטים הנוגעים לחשש מפגיעה במוטיבציה לשירות ובלכידות החברתית הנובעת מהפגיעה בשוויון.

על אף הקשיים האמורים, אשר משמעותם כבדת משקל, ניתן לטעמנו להנחות את צה"ל לפעול בהתאם להצעה לתקופה קצרה וקצובה, בהתאם ללוח הזמנים המפורט בהחלטה. זאת, בין היתר, על מנת שלא לקבוע מסמרות שיגבילו את שיקול דעת המחוקק בבואו לדון בהסדר הקבע ולאור הטעמים שיפורטו להלן.

1. **הליכי הגיוס ומשכם:** הליך הגיוס לצה"ל של מיועד לשירות ביטחון הוא הליך ממושך, הכולל מספר שלבים הכרחיים: קבלת פרטים אישיים של המלש"ב ובחינתם; קביעת כושרו הרפואי וביצוע בדיקות רפואיות במקרים בהם הדבר נדרש; ראיון עם המלש"ב במקרים בהם נדרשת בחינת התאמתו לגיוס; הליכי מיון לתפקיד; שיבוץ לתפקיד וקביעת מועד גיוס בהתאם לתפקיד ולצרכי צה"ל.

עוד יצוין, כי כיום נערכים למלש"בים הליכים מקדימים ומשלימים לגיוס באמצעות אתר האינטרנט של צה"ל, במטרה להקל על המתגייסים ולצמצם את מספר ההתייצבויות הנדרשות בלשכות הגיוס. יחד עם זאת, ועל מנת לבצע חלק מההליכים באמצעות אתר האינטרנט של צה"ל, נדרשת נגישות של המלש"ב לאתר האינטרנט ושיתוף פעולה מצידו. ועדיין, הליכי הגיוס מבוססים במידה רבה על תהליכים הכרוכים בהתייצבות פיזית בלשכת הגיוס (לשם בדיקות רפואיות, ראיונות, וביחס למי שנגישותם לאתר האינטרנט של צה"ל מוגבלת – גם לשם המצאת מסמכים וכיוצא באלה).

מהמקובץ עולה כי מדובר בתהליך ממושך, אשר דורש את עתותיו ואת משאביו, וזאת גם אם שיתוף הפעולה של תלמידי הישיבות עם רשויות הגיוס יהיה נרחב. למען הסדר הטוב, יצוין כי הליכי גיוס בהיעדר שיתוף פעולה מורכבים יותר, ומטבע הדברים דורשים פרק זמן משמעותי נוסף.

2. **הצורך בהיערכות ובהקצאת משאבים:** כפי שתואר לעיל, הליכי הגיוס דורשים מצה"ל השקעה רבה, לרבות לעניין כח האדם אשר אמון על הטיפול בהליכים אלה. בנוסף, ככלל, לשכות הגיוס מצויות בתפוסה משמעותית ועריכת תהליכי גיוס לאוכלוסייה גדולה נוספת תצריך היערכות משמעותית של צה"ל. יובהר, כי ככל שיוחלט על ידי המחוקק, כי בכוונתו לפעול לגיוסם של תלמידי הישיבות, הרי שצה"ל יידרש למשימה ויבצע את כלל ההיערכות הנדרשת, לרבות לעניין הקצאת המשאבים. ואולם, היערכות והקצאת משאבים רבה ראוי שתבצע ככל שהמחוקק יקבע כי הכרעתו היא שתלמידי הישיבות יגויסו לצה"ל. כפי שצוין לעיל, מדובר בהקצאת תשומות ומשאבים רבים לביצוע של הליך מורכב, כאשר הדבר אינו

נובע מהכרעת המחוקק ומהחלטה ארוכת טווח, אלא מבוקש שייעשה לתקופת ביניים קצרה בלבד.

3. **אפשרות לגיוס מאוחר יותר:** על-פי סעיף 20 לחוק, על הגיוס להתבצע בתוך שנתיים לכל היותר מיום הגיעו של יוצא צבא לגיל 18. ביחס למי שניתנה לו דחיית שירות מסיבה כלשהי, לרבות דחיית השירות לפי פרק ג'1 לחוק בנוסחו הקיים, קובע סעיף 20 לחוק כי הגיוס יהיה תוך שנה מתום הדחייה (כן, נתונה סמכות לגייס מלש"ב גם במהלך שנה נוספת, אך החריגה מהתקופה בת השנתיים תביא לקיצור משך השירות).

כלומר, בהינתן שההסדר החלופי יאושר בכנסת במהלך מושב החורף, אין בהחלטה שלא לפעול כעת לגיוסם של תלמידי הישיבות כשלעצמה, כדי להוביל לחריגה מהתקופה הקבועה בסעיף 20 לחוק ביחס לאותם תלמידי ישיבות ויותר פרק זמן להשלמת הליכי הגיוס וכך לא תיגרע עצם האפשרות לגייסם. יוער, בזירות המתבקשת, כי ככל שיוחלט בעתיד על גיוסם של תלמידי הישיבות, הדבר ידרוש הערכות מהירה של צה"ל, וזאת בשים לב לכך שהליכי גיוס כאמור דורשים את עתותיהם ואף בהתחשב בפרק הזמן שינקוף מתוך התקופה הקבועה בסעיף 20. יובהר, כי צה"ל יפעל בהתאם להנחיות הדרג המדיני, ובהתאם לצורך, ייערך גם לגיוס בהיקפים ניכרים בפרק זמן קצר, ותוך עשיית מירב המאמצים לכך.

4. **הצגת אישור בדבר לימודים בישיבה:** תקופת הביניים יוצרת חוסר בהירות וקשיים שונים ומשמעותיים לרשויות הגיוס. לעמדתנו, ולעמדת הגורמים הרלוונטיים בצה"ל, קבלת אישור מתלמיד הישיבה בדבר לימודיו בישיבה מפחיתה במידה ניכרת ומשמעותית את הקשיים עמם צה"ל יידרש להתמודד בתקופת הביניים, וזאת מהטעמים הבאים:

א. **אישור לימודים בישיבה יאפשר לתתם את הקבוצה שצה"ל יידרש להימנע מנקיטת הליכי גיוסה:** בהעדר קבלת אישור ללימודים בישיבה, יעמדו רשויות הגיוס בפני קושי משמעותי מאוד בהגדרת האוכלוסייה שלגביה אין לנקוט בהליכי גיוס. נקודת ההשוואה הקיימת היא לכאורה התנאים המוקדמים הקבועים בתקנות לקבלת דחיית שירות כתלמיד ישיבה, כאשר תנאים אלה כוללים אוכלוסייה גדולה של צעירים שאינם נכללים עם תלמידי הישיבות: מדובר בבוגרי החינוך הממלכתי-דתי וכן מי שלמד במוסד חינוך חרדי אך לא נרשם בפועל ללימודים בישיבה ולא מקבל כיום דחיית שירות. לאור האמור, בהינתן שלרשויות הגיוס אין אפשרות לבחון את אמונתו הדתית של אדם או את אורחות חייו, יוכלו גם תלמידי החינוך הממלכתי-דתי להצהיר כי ברצונם ללמוד בישיבה חרדית ובכך לא להיקרא לשירות.

הדברים יפים גם ביחס למי שמשתייך לאוכלוסייה הכללית ומבקש להיכלל בהגדרת "חוזר בתשובה". במצב הדברים הנהוג היום, נדרשים המבקשים להציג אישור לימודים בישיבה, והדבר מפחית במידה ניכרת את החשש מבקשות שווא.

ב. **השפעה על המתגייסים מקרב הציבור החרדי:** בצה"ל משרתים אלפים בודדים של צעירים חרדים. לעמדת הגורמים הרלוונטיים בצה"ל, ככל שהקפאת הליכי הגיוס לא תותנה בהצגת אישור בדבר לימודים בישיבה, הדבר עשוי להקשות על יכולת הגיוס של אוכלוסייה זו, לרבות ביחס לתוכניות הייחודיות המיועדות לעידוד גיוסם.

ג. **אבדן הקשר עם המלש"בים ופגיעה צפויה בניהול הסדר דחיית השירות בעתיד:** בהסדר

הקיים תלמידי הישיבות נדרשים להתייצב בלשכות הגיוס לשם הגשת בקשתם לדחיית שירות, כך גם לשם חידוש בקשתם. ככל ולא יידרשו להציג לרשויות הצבא אישורים בדבר הלימודים בישיבה, ייקטע הקשר של רשויות הגיוס עם צעירים אלה, על כל המשתמע מכך. כאשר יחוקק הסדר חדש, יידרשו רשויות הגיוס ליצור קשר בבת אחת עם אלפים רבים, וזאת מבלי שיהיו מצויים בידי רשויות הגיוס פרטיהם העדכניים (וחלקם אף עשויים להימצא בחו"ל או להשתלב בתעסוקה). החשש יתמתן במידה ניכרת אם האוכלוסייה הרלוונטית תידרש להמשיך להתייצב בלשכות הגיוס לצורך הצגת אישור על המשך לימודים בישיבה מוכרת, ובהזדמנות זו לא תהיה מניעה, משפטית או אחרת, לקבלת פרטים עדכניים ליצירת קשר עמם וכיוצא בזה. במצב כזה אף ניתן יהיה, לכאורה, לנקוט בעתיד צעדים כלפי מי שתדל להציג אישור על לימודים בישיבה, ולהורות על פתיחת הליכי גיוס בעניינו – בדומה למצב הנוהג כיום.

עוד יובהר, למען הסדר הטוב, כי הסדר דחיית השירות הותנה עד היום, ויכול שיותנה בעתיד, בהצגת אישורים בדבר לימודים בישיבה (לצד דרישות נוספות). קבלת האישורים תאפשר לשמר עקרון זה, באופן שיקל על כל הסדר עתידי שייקבע.

ד. **מוטיבציה לשירות ולכידות:** מטבע הדברים, בהסדר דחיית השירות הקיים מגולם אי-

שוויון משמעותי, אשר נובע מהטעמים הייחודיים שבסודו. העדר נקיטת הליכי גיוס ביחס לקבוצה מסוימת, עשוי לערער את המוטיבציה לשירות גם בקרב האוכלוסייה הכללית. ככל שיידרש אישור בגין לימודים בישיבה, על מנת שלא להיקרא לשירות, נראה כי תישמר ההבחנה העקרונית שבבסיס ההסדר.

עוד יצוין, כי במסגרת תכלית ההחלטה ניצבת הכוונה להסדיר בחקיקה את מעמדם של תלמידי הישיבות בתקופת הביניים. הצגת אישור לימודים בישיבה משרתת את התכלית האמורה, מבלי שההנחיה שלא לקרוא לגיוס תחול, שלא במתכוון, על אוכלוסיות נוספות.

על כן, מהטעמים המפורטים לעיל, ונוכח כוונתה המוצהרת של הממשלה להניח על שולחן הכנסת, בחודשים הקרובים, הצעת חוק אשר תסדיר את המשך דחיית שירותם של תלמידי הישיבות, במתכונת כזו או אחרת, אנו סבורים כי על אף הקשיים הניכרים אין מניעה משפטית להצעת הממשלה בדבר ההסדר בתקופת הביניים. קרי, לכך שלא יינתנו דחיות שירות חדשות מכח פרק ג'1 ולא יוארכו דחיות שירות שניתנו מכח הפרק לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות לימוד חרדיים. וכן כי בהתאם להנחיית הממשלה, לא יינקטו הליכים לשם גיוסם של תלמידי הישיבות, ככל שיציגו בפני רשויות הגיוס אישורים נדרשים בדבר לימודיהם בישיבות, והכל עד ליום 31 במרץ 2024. יובהר, כי כך ייעשה גם ביחס למי שהיו עתידים לקבל דחיית שירות לראשונה ואשר יציגו אישורים בדבר לימודים בישיבה.

למען הסדר, יובהר כי בהתאם לסעיף 22 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, פקיעתו של פרק ג'1 אינה מבטלת את דין דחיות השירות שניתנו מכוחו, ואלו ימשיכו לעמוד בתוקפן, עד למועד המנוי בהן.

שירות לאומי-אזרחי:

מוצע כי שרת ההתיישבות והמשימות הלאומיות, בתיאום עם שר הביטחון, תפעל על מנת לקדם הצעת חוק ממשלתית, אשר תאפשר את הצטרפותם של תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים לשירות לאומי-אזרחי במסגרת תקופת הביניים, וזאת בהתאם לתנאים הנהוגים היום. הדבר נדרש לאור סעיף 36 לחוק שירות לאומי-אזרחי, התשע"ד-2014 אשר קובע כי החוק האמור יעמוד בתוקפו עד ליום 30 ביוני 2023. למען הסדר הטוב יצוין, כי תזכיר חוק בנושא הופץ להערות הציבור.

הוקרת המשרתים:

מוצע להרחיב באופן ניכר את סל הזכויות הניתן לכלל המשרתים בסדיר ובמילואים וזאת בין היתר וככל שהדבר יידרש, גם בדרך של תיקון חוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994 המסדיר את זכויותיהם של החיילים המשוחררים ותיקון חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, המסדיר את זכויותיהם של חיילי המילואים. זאת, כאמור כחלק מהוקרת השירות, ולשם צמצום אי השוויון הנובע מכך שחובת השירות אינה מוטלת באופן שווה על כלל הצעירים במדינת ישראל. כך, המדינה מבקשת להוקיר את המשרתים בסדיר ובמילואים, בדגש על מי ששירת שירות ארוך ומשמעותי, ובפרט במערכי הלחימה.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

הנוסח מתואם עם גורמי ייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

אין מניעה משפטית לקבלת ההחלטה.

ב ב ר כ ה,

איתי אופיר

היועץ המשפטי למערכת הביטחון